

Aanleg Maasvlakte 2

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

22 oktober 2004 / rapportnummer 1450-108

commissie voor de milieueffectrapportage

Aan de Minister van Verkeer en Waterstaat
Postbus 556
3000 AN ROTTERDAM

uw kenmerk
TX/2004.9015

uw brief
31 augustus 2004

ons kenmerk
1450-109/Do/hb

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Aanleg Maasvlakte 2

doorkiesnummer
(030) 234 76 24

Utrecht,
22 oktober 2004

Geachte Minister,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Aanleg Maasvlakte 2. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

drs. L. van Rijn-Vellekoop
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Aanleg Maasvlakte 2

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Aanleg Maasvlakte 2

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over de Aanleg Maasvlakte 2,

uitgebracht aan de Minister van Verkeer en Waterstaat door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.
Aanleg Maasvlakte 2,

de secretaris

ir. F.D. Dotinga

de voorzitter

drs. L. van Rijn-Vellekoop

Utrecht, 22 oktober 2004

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. HOOFDPUNTEN.....	3
3. LANDAANLEG.....	4
3.1 Achtergronden en besluitvorming	4
3.1.1 Achtergronden	4
3.1.2 Besluitvorming.....	5
3.2 Referentie	5
3.3 Alternatieven.....	5
3.3.1 PKB-alternatief.....	5
3.3.2 Voornemen: het doorsteekalternatief.....	5
3.3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief (MMA).....	7
3.4 Toetsingskader landaanleg	7
3.4.1 Kust en zee	7
3.4.2 Natuur.....	7
4. ZANDWINNING	8
4.1 Beleidskader en besluitvorming	8
4.1.1 Beleidskader	8
4.1.2 Besluitvorming.....	9
4.2 Voornemen	9
4.3 Alternatieven, meest milieuvriendelijk alternatief	9
4.4 Toetsingskader zandwinning	10
4.4.1 Ruimtebeslag	10
4.4.2 Ecologie	10
5. INTERACTIE EN GECOMBINEERDE EFFECTEN.....	11
5.1 Nulmeting.....	11
5.2 Capaciteit en nautische veiligheid tijdens de aanleg	11
6. LEEMTEN IN INFORMATIE, MONITORING EN EVALUATIE	12
7. OVERIGE PUNTEN.....	12
7.1 Vorm en presentatie	12
7.2 Samenvatting.....	12

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 31 augustus 2004 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in de Staatscourant nr. 163 d.d. 26 augustus 2004
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen
5. Overzicht achtergronddocumenten

1. INLEIDING

Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. heeft het voornemen om het bestaande havengebied uit te breiden met in totaal 1.000 hectare uitgeefbaar industrieterrein (1800 tot 2000 hectare bruto) op de Maasvlakte 2 (MV2). De minister van Verkeer en Waterstaat dient een besluit te nemen over de concessie voor de landaanleg en over de winning van ophoogzand. Ter ondersteuning van besluitvorming hierover wordt de procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Daarnaast is tegelijkertijd de m.e.r.-procedure opgestart voor het bestemmingsplan voor het nieuwe haven- en industriegebied op MV2.

Realisatie van MV2 is onderdeel van het Project Mainport Rotterdam (PMR). Naast aanleg van MV2 voorziet PMR in maatregelen ter verbetering van het leefklimaat en intensivering in Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) en de ontwikkeling van 750 hectare natuur- en recreatiegebied in en om de stad Rotterdam. Ter ondersteuning van de strategische besluitvorming (Planologische Kernbeslissing: PKB+) over PMR is eerder in 2001 een milieueffectrapport gepubliceerd. De PKB+ is door het kabinet vastgesteld in september 2003.

Bij brief van 31 augustus 2004 heeft het ministerie van Verkeer en Waterstaat de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 163 van 26 augustus 2004².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴. Waar zij dit relevant acht, wordt hiernaar in dit advies verwezen.

De Commissie baseert haar advies niet alleen op de inhoud van de startnotitie maar ook op:

- de mondelinge toelichting tijdens de locatiebezoeken op 2 en 22 september 2004;
- de notitie *Van referentiealternatief naar doorsteekalternatief* (Ingenieursbureau Gemeentewerken Rotterdam, september 2004);
- het Havenplan 2020 (gemeente Rotterdam, 2 juli 2004);
- een aantal andere achtergronddocumenten⁵.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

⁵ Zie bijlage 5. Tijdens het planvormingsproces, bij het bestuurlijk overleg en bij het overleg met stakeholders na het kabinetsbesluit over de PKB PMR is een aantal rapportages en beleidsnotities gepubliceerd. Deze hebben voor het merendeel het karakter van technische verkenningen binnen het kader van het kabinetsstandpunt over de PKB+. De documenten zijn te vinden op de websites www.maasvlakte2.com en www.mainport-pmr.nl. Na de bekendmaking van het besluit PMR heeft de projectorganisatie enkele richtinggevende keuzen gemaakt op grond van deze documenten. De Commissie gaat bij enkele onderdelen in dit advies daar gericht op in.

Omdat de Commissie voortbouwt op de startnotitie en de hierboven genoemde documenten, dient dit advies gelezen te worden in aanvulling daarop. Het herhaalt dus niet de onderdelen die voldoende zijn beschreven in de startnotitie. Dit advies beperkt zich tot die onderwerpen die relevant zijn voor het besluit over de aanleg en de zandwinning. Het spitst zich toe op:

- de landaanleg;
- de zandwinning;
- interactie en gecombineerde effecten tussen landaanleg en zandwinning.

In het richtlijnenadvies voor het MER Bestemming MV2 (1451-049) worden de onderwerpen besproken die direct gerelateerd zijn aan de situering van bedrijven, duurzame inrichting en gebruik, de inrichting van de verkeer- en vervoerverbindingen en het recreatief medegebruik.

2. HOOFDPUNTEN

De volgende onderwerpen zijn van essentieel belang in het MER. Dit betekent dat wanneer deze informatie ontbreekt, het MER geen goede basis kan bieden voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming.

1. Landaanleg: aanpak en fasering

Beschrijf in het MER:

- hoe de landaanleg in technische zin zal plaatsvinden en welke varianten daarbij mogelijk zijn;
- de effecten van deze varianten;
- de voorgenomen fasering;
- de gevolgen van de eerste fase voor de kustmorfologie en de slibhuishouding in de kustzone, en de uiteindelijke veranderingen daarin na voltooiing van de gehele buitencontour van MV2;
- de onderbouwing van de natuurcompensatieopgave van het doorsteekalternatief.

2. Tempo en locaties zandwinning

Presenteer in het MER:

- de beoogde hoeveelheid zand per geselecteerde locatie met de bijbehorende tijdsduur van winning;
- enkele logische sets van zandwinningen. Doe dit aan de hand van harde randvoorwaarden (waaronder de eis dat er geen significante gevolgen zijn voor Natura 2000) en richtinggevendende factoren (waaronder eventuele gecombineerde winning van beton- en metselzand) door te variëren in locatie, winningdiepte, vorm en oriëntatie van de putten.

3. Natuureffecten zandwinning, relatie met fasering

Het MER dient inzicht te geven in:

- de effecten van de zandwinning op de ecologie en de morfologie;
- toepassing van de beschermingsformule van het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- de effecten door vertroebeling, met inbegrip van eventuele (tijdelijke) slibtoevoer naar de Waddenzee;
- of de bestaande ecosystemen in winputten zullen herstellen en binnen welke tijdsschaal, dan wel of putten nieuwe ecologische condities kunnen bieden;
- in hoeverre fasering en tussentijdse monitoring van de effecten – met inbegrip van eventuele (tijdelijke) veranderingen in de slibtransporten langs de Nederlandse (inclusief mogelijke veranderingen in slibtoevoer naar de Waddenzee) – kunnen leiden tot bijsturing.

4. Capaciteit en nautische veiligheid tijdens de aanleg

Ga in het MER in op de effecten van extra baggerwerkzaamheden en scheepvaartverkeer in vaarroutes en/of ankerplaatsen op de capaciteit en de nautische veiligheid. Aanbesteding in de toekomst zal waarschijnlijk pas dan leiden tot een definitieve praktische uitwerking. Hanteer scenario's die de bandbreedte van deze aanbesteding kunnen afdekken.

Daarnaast dient het MER voorzien te zijn van een samenvatting die als zelfstandig document leesbaar is voor een brede doelgroep en die een goede afspiegeling is van de inhoud van het MER.

3. LANDAANLEG

3.1 Achtergronden en besluitvorming

3.1.1 Achtergronden

De achtergronden van en kaders voor de landaanleg komen voldoende aan de orde in hoofdstuk 1 van de startnotitie. De belangrijkste kaders worden gevormd door de PKB+ en het advies van de Europese Commissie (EC) inzake de passende beoordeling voor de landaanleg⁶.

Van referentieontwerp naar doorsteekalternatief

Sinds de PKB+ voor PMR en inwinning van advies van de EC zijn nadere verkenningen uitgevoerd, gericht op optimalisatie van de referentieontwerpen in de PKB+⁷. De belangrijkste wijziging ten opzichte van de referentieontwerpen van de PKB+ is de keuze en nadere uitwerking van het doorsteekalternatief. De belangrijkste wijzigingen van dit alternatief die relevant zijn voor het MER Aanleg zijn:

- zeevaarttoegang: via de huidige havenmond en een doorgetrokken en verbrede Yangtzehaven;
- een kleiner oppervlakte aan landaanleg (1800-2000ha) dan in de referentieontwerpen in de PKB+ (ca. 2500 ha);
- een zuidoost-noordwest oriëntatie van de zuidelijke kustlijn met een zachte zeewering, die met grover zand wordt gerealiseerd dan in het PKB+ was voorgesteld;
- een oost-west fasering in plaats van noord-zuid.

De startnotitie geeft een goede beschrijving van de voor- en nadelen van de keuze voor de zeevaarttoegang. De notitie *Van referentiealternatief naar doorsteekalternatief* geeft een goede onderbouwing op de overige punten. In het MER kunnen de belangrijkste argumenten kort worden aangegeven met verwijzing naar de betreffende notitie

Natuurcompensatie

Aan de landaanleg is onlosmakelijk de natuurcompensatie verbonden, die is vereist conform de Habitatrichtlijn. Om versnippering van informatie te voorkomen en om een goed totaalbeeld te verkrijgen van de effecten van de landaanleg, moet de natuurcompensatie-opgave in het MER worden beschreven. Onderbouw of de nieuwe opzet van natuurcompensatie bij de nieuwe opzet – te weten het doorsteekalternatief – voldoende is⁸. Maak aannemelijk welke positieve effecten optreden, tevens rekening houdend met eventuele negatieve effecten.

De compensatiemaatregelen in het duingebied ten noorden van Hoek van Holland zullen interfereren met andere projecten (kustversterking⁹ en de wa-

⁶ Zie het advies van de Europese Commissie over het Project Mainportontwikkeling Rotterdam, kenmerk SG(2003)D/229485 (24 april 2004).

⁷ Het belangrijkste document waarin dit staat beschreven is: *Van referentieontwerp naar doorsteekalternatief* (Ingenieursbureau Gemeentewerken Rotterdam, september 2004). Zie: www.maasvlakte2.com.

⁸ De gemeente Rotterdam stelt voor de omvang van de natuurcompensatie naar beneden bij te stellen, omdat het doorsteekalternatief minder natuur zou aantasten dan de referentieontwerpen van de PKB+ (brief gemeente Rotterdam, kenmerk 04BSD17662, 13 oktober 2004).

⁹ Zie ook de inspraakreactie van het Hoogheemraadschap van Delfland (bijlage 4: nr. 9), waarin deze relatie wordt gelegd.

terkering Hoek van Holland). Geef aan hoe de natuurcompensatie op die projecten is afgestemd.

3.1.2 Besluitvorming

In hoofdstuk 1 van de startnotitie is duidelijk aangegeven welke vergunning nodig is voor de landaanleg en hoe dit vergunningtraject zich verhoudt tot de andere procedures voor de zandwinning en voor de aan het bestemmingsplan gerelateerde activiteiten. Dit kan in het MER worden overgenomen.

3.2 Referentie

Initiatiefnemer kiest als referentie de autonome ontwikkeling zonder landaanleg. Deze referentie is goed werkbaar en communiceerbaar.

Bij de beschrijving van de autonome ontwikkelingen behandelt de startnotitie de effecten van zeespiegelstijging in relatie tot kustveiligheid. Het MER moet ook ingaan op voorzienbare mogelijke veranderingen in wind-, getij- en golfklimaat. Belangrijk onderdeel hiervan is met name een verandering in het stormklimaat, met als sleutelfactoren windrichting, kracht en frequentie van stormen¹⁰.

3.3 Alternatieven

3.3.1 PKB-alternatief

In de startnotitie wordt voorgesteld de effecten van de twee varianten van de referentieontwerpen uit de PKB+ in het MER te beschrijven en – indien de referentiesituatie gewijzigd is – op onderdelen nog aanvullend te bepalen. Het herzien van de effectbeschrijving van de referentiealternatieven uit de PKB+ is niet voor de hand liggend en verwarrend¹¹. Er heeft immers al besluitvorming over plaatsgevonden. Geadviseerd wordt om bij de vergelijking van de alternatieven een bespreking te geven van verschillen in effecten (positief en negatief) waarbij zonodig ingegaan wordt op nieuwe inzichten over de milieueffecten van de referentiealternatieven.

3.3.2 Voornemen: het doorsteekalternatief

De startnotitie omschrijft in hoofdlijnen het doorsteekalternatief. Aanvullend moet het MER nader uitleggen hoe de landaanleg in technische zin zal plaatsvinden en welke variaties mogelijk zijn.

Hoofdontsluiting voor de scheepvaart

Het doorsteekalternatief, zoals gepresenteerd in de startnotitie, gaat uit van een ontsluiting voor de binnenvaart via de Yangtzehaven. Daarentegen wordt in het Havenplan 2020 de optie van een verlengd Hartelkanaal open gehouden. De verwachte congestieproblematiek op de waterwegen en de voorgestel-

¹⁰ Overigens worden deze onderwerpen wel in verband gebracht met de toekomstig benodigde hoeveelheden suppletiezand (zie startnotitie, paragraaf 2.3).

¹¹ Zie ook de inspraakreactie van de Vereniging Verontruste Burgers van Voorne (bijlage 4: nr. 27), waarin wordt aangegeven dat toetsing van alternatieven aan de PKB referentiealternatieven kan inhouden dat niet alle moeite gedaan behoeft te worden om negatieve effecten te voorkomen.

de verschuiving in modaliteit naar vervoer over water maakt dat aan deze problematiek en mogelijke oplossingsrichtingen in het MER nadrukkelijk aandacht gegeven moet worden. Alhoewel pas in de eindsituatie (MV2 volledig in gebruik) de nautische druk van het gebruik het grootst is, is het raadzaam om nu al na te gaan of dat eisen stelt aan de hoofdontsluiting, en dus aan de landaanleg. Geef in het MER:

1. een indicatie van de verwachte omvang van het scheepvaartverkeer en de grootte van de schepen (zee- en binnenvaart);
2. een beschouwing over mogelijk al te voorziene knelpunten en de ligging daarvan;
3. een beschrijving van de strategie die dan gevolgd wordt, ervan uitgaande dat de veiligheid gewaarborgd moet blijven, met als keuzeopties:
 - o aanvullende verkeersmaatregelen om de veiligheid bij de berekende intensiteit te garanderen;
 - o inleveren op capaciteit: (langere) wachttijden op bepaalde momenten (mogelijk getij-afhankelijk);
 - o variaties in het ontwerp van de landaanleg, zoals verbreding van de doorsteek van de Yangtzehaven, aanpak van de Papegaaienbek¹² en verlenging van het Hartelkanaal.

Fasering

In de PKB+ is vastgelegd dat de MV2 in fasen dient te worden aangelegd afhankelijk van de ontwikkeling in ruimtebehoefte. Door het advies van de EC is fasering feitelijk een voorwaarde voor toestemming geworden.

In de startnotitie wordt hieraan invulling gegeven: deze beschrijft een aanleg in twee fasen. De notitie *Van referentieontwerp naar doorsteekalternatief* geeft een nadere onderbouwing voor de wijze waarop gefaseerd wordt. Geconcludeerd wordt dat een aanleg in twee fasen op basis van de oost-westfasering de voorkeur heeft boven een noord-zuidfasering vanuit technische invalshoek (stroomcontractie, onderhoudsbehoefte) en kostenoverwegingen. In de PKB+ is uitgegaan van een bruto ruimtebeslag van 2500 hectare. In het nadien ontwikkelde doorsteekalternatief is sprake van een bruto oppervlak van 1800-2000 hectare. Of een gefaseerde aanleg ook bij een verkleind bruto oppervlak milieuwinst oplevert is nog onbekend.

In de startnotitie wordt voorgesteld aanleg in één keer ook uit te werken en de effecten ervan te onderzoeken. Dit kan informatie opleveren voor afweging van aanleg in één keer tegen een (twee) fasenaanleg.

Overige technische aspecten

Geef aan in welke volgorde en in welke periodes de aanleg van de harde en zachte zeekering en de aanlanding van zand zullen plaatsvinden. Presenteer de wijze van aanlanding van zand: klappen, rainbowen en/of via een pijpleiding.

Geef aan of andere functies hinder kunnen ondervinden van de aanleg en welke oplossing daarvoor mogelijk wordt gezocht¹³.

Bij eventuele gecombineerde winning van beton- en metselzand¹⁴ zal mogelijk een voorraad opgebouwd worden en een voorziening nodig zijn voor de opslag, het scheiden en het mengen. Geef aan hoe dit tijdens de landaanleg gerealiseerd kan worden.

¹² Deze optie wordt ook genoemd in de inspraakreactie van Koninklijke Schuttevaer (bijlage 4, nr 13).

¹³ Zie met name de inspraakreactie van E.ON (bijlage 4: nr. 16), die een relatie legt tussen de contouren van de aanleg en de technische problematiek van de koeling van de centrale.

¹⁴ Zie paragraaf 4.1.1 van dit advies.

3.3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)

Aangezien contouren grotendeels vastliggen, zullen met name ontwerpvarianten en de technische aanpak mogelijk nog verbeterd kunnen worden, om milieueffecten te voorkomen of te beperken.

3.4 Toetsingskader landaanleg

De startnotitie beschrijft het toetsingskader waarmee de alternatieven vergeleken gaan worden en bevat per milieuthema beschouwingen. Specifiek voor het onderdeel landaanleg zijn er twee aanvullingen nodig bij dat toetsingskader.

3.4.1 Kust en zee

Het MER moet inzicht geven in de wijze waarop en de mate waarin de landaanleg van invloed zal zijn op de slibtransporten in de kustzone¹⁵. Veranderingen die hierbij o.a. een rol spelen zijn:

- veranderingen in het grootschalige stromingspatroon in de kustzone;
- veranderingen in de zoet-zout verdeling van water in het mondingsgebied van de Nieuwe Waterweg in zowel horizontale als verticale zin (met menging dan wel stratificatie) en daarmee gepaard gaande veranderingen in import en export van slib, inclusief de noordwaarts gerichte slibtransporten naar de Waddenzee;
- mogelijke wijzigingen in dit zoet-zout patroon als gevolg van een verdieping van vaargeulen.

Ook in de mond van het Haringvliet zal de slibhuishouding zich wijzigen door een ander spuiregiem. Betrek ook dit aspect in de studie, aangezien er sprake kan zijn van een interactie dan wel accumulatie van effecten.

3.4.2 Natuur

Toepassing van grof zand in de zachte zeevering kan mogelijk tot een andere bodemdierengemeenschap leiden dan er nu voorkomt. Dit kan op zijn beurt leiden tot een verschuiving in vispopulaties en het hier voedselzoekende vogelbestand. Beschrijf in het MER de te verwachten ontwikkelingen van de kustgemeenschap langs de MV2.

¹⁵ De Nederlandse kustwateren worden gekenmerkt door een netto noordwaarts slibtransport door de zogenaamde kustrivier. Een deel van het slib zal uiteindelijk de Waddenzee bereiken en daar tot afzetting komen. De voortdurende aanvoer van slib vervult daarbij een belangrijke rol in de aanvoer van sediment en nutriënten voor het Wadden ecosysteem. Door de aanleg van de MV2 zal naar verwachting sprake zijn van een veranderende slibhuishouding in het mondinggebied van de Nieuwe Waterweg en in de nabijheid van de Maasvlakte. Deze veranderingen kunnen ook van invloed zijn op de noordwaarts gerichte slibtransporten naar de Waddenzee. Daarnaast kunnen ook meer lokale effecten optreden, bijvoorbeeld een toename van depositie van slib (en daarmee van onderhoudsbaggerwerk) in de havenbekkens van de haven van Rotterdam.

4. ZANDWINNING

4.1 Beleidskader en besluitvorming

4.1.1 Beleidskader

Natuurcompensatie

De startnotitie geeft een onjuiste interpretatie van de vereisten van de natuurbeschermingswetgeving en de PKB+¹⁶. Hierdoor kan verwarring ontstaan over het beschermingsregiem en over het wel of niet kunnen inzetten van natuurcompensatiemaatregelen. Er dient in het MER onderscheid te worden gemaakt tussen enerzijds Europese regelgeving – met de daaruit voortvloeiende verplichtingen – en anderzijds de nationale natuurbeschermingswetgeving:

- Europese natuurbescherming: de PKB+ stelt een harde voorwaarde aan de zandwinning. Indien zandwinning (als totaal of gedeeltelijk) binnen het zoekgebied leidt tot significante gevolgen voor buiten het zoekgebied gelegen Natura 2000-gebieden, dan moet gezocht worden naar alternatieven die geen significante gevolgen veroorzaken. Op grond van de gekozen uitgangspunten van de PKB+ kan geen compensatie gezocht worden¹⁷. dit geldt eveneens voor eventuele tussenstorten (overslagputten), omdat deze naar verwachting in of in de nabijheid van de speciale beschermingszone Voordelta zullen liggen.
- Nationale natuurbescherming: het gebied waar de zandwinning is voorzien is aangewezen als EHS op grond van het SGR. De PKB+ laat het wél toe om natuurcompensatie te realiseren binnen het beschermingsregiem van het SGR¹⁸.

Beton- en metselzand

Behalve de PKB+, leggen ook de *Nota Ruimte* en het *Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee II* (RON II) een relatie met de winning van beton- en metselzand. In de *Nota Ruimte* staat de bouwgrondstoffentoets met als uitgangspunten:

- “de effecten op de bouwgrondstoffenvoorziening moeten worden betrokken in de afweging;
- er moet rekening worden gehouden met de geologische voorkomens van schaarse bouwgrondstoffen als beton- en metselzand, grind, kalksteen, klei voor de grofkeramische industrie en zilverzand, om zo de winningmogelijkheden voor toekomstige generaties niet te belemmeren;
- er moet worden afgewogen of in combinatie met andere functies winning van oppervlaktedelfstoffen mogelijk is (multifunctionele winning). Hierbij wordt het dieper maken van de ontgroning dan strikt noodzakelijk is voor de gewenste functie of eindbestemming niet uitgesloten.”

¹⁶ Zie o.a. de passage in paragraaf 1.2 van de startnotitie, waarin de mogelijkheid van compensatie wordt geopperd: “Ten aanzien van zandwinning is als voorwaarde [in de PKB+] opgenomen dat deze geen nadelige gevolgen mag hebben op Natura 2000 (...) Eventuele effecten moeten in dat kader worden gemitigeerd en indien noodzakelijk worden gecompenseerd.”

¹⁷ Zie de concrete beleidsbeslissing in paragraaf 3.3.3, alsmede de tekstpassage op blz. 88.

¹⁸ Zie tekstpassage op blz. 88.

Het RON II legt een vergelijkbare voorwaarde op:

“Aan grootschalige ontgroningen van zand wordt de voorwaarde verbonden dat voorafgaande aan de vergunningverlening wordt onderzocht of combinatie met betonzandwinning mogelijk is.”

Geef in het MER nader aan welke status deze bouwgrondstoffentoets heeft en welke betekenis dit heeft voor de zandwinning¹⁹.

4.1.2 **Besluitvorming**

In hoofdstuk 1 van de startnotitie is duidelijk aangegeven welke vergunning nodig is voor de zandwinning en hoe dit vergunningtraject zich verhoudt tot de andere procedures voor de landaanleg en voor de aan het bestemmingsplan gerelateerde activiteiten. Dit overzicht is compleet en kan in het MER worden overgenomen. Ga daarbij ook in op een mogelijk noodzakelijke beoordeling van de EC op grond van de Habitatrictlijn (prioritaire habitats en soorten).

4.2 Voornemen

De startnotitie geeft globaal aan hoeveel zand nodig is voor de landaanleg en voor onderhoud. Maak in het MER duidelijk:

- welke hoeveelheden zand nodig zijn per fase van de landaanleg;
- welke hoeveelheden zand nodig zijn per jaar (zodanig met een bandbreedte);
- hoe deze hoeveelheden zich verhouden tot andere zandwinningen op de Noordzee;
- voor welke toepassingen de zandwinningen gerelateerd aan MV2 bedoeld zijn (strand, zeewering, ophogen, compensatie etc);
- welke gemiddelde korrelgrootteklasse of -categorie per toepassing geldt.

4.3 Alternatieven, meest milieuvriendelijk alternatief

Ontwikkel logische sets van zandwinningen door te variëren in locatie, winningdiepte, vorm en oriëntatie van de putten enerzijds en door te variëren in het tempo (en mogelijke herstelperiodes tussen winningen) anderzijds.

Onderscheid daarbij:

harde randvoorwaarden

- er treden geen significante gevolgen op voor Natura 2000;
- gebruiksfuncties die zich niet verdragen met zandwinning (zoals buisleidingen) zijn uitgesloten.

richtinggevende factoren

- de beschermingsformule van het SGR voor de EHS;
- functies waarmee zandwinning lastig te combineren is;
- de combinatie met winning van beton- en metselzand.

¹⁹ Zie ook het advies van de Provinciale Planologische Commissie (PPC) en de inspraakreacties van Combinatie Zeezand Haringvliet en de provincie Flevoland (bijlage 4: nrs. 8, 11 en 23), die hierop ingaan. De PPC legt tevens een relatie met vijf locaties waar beton- en metselzand ligt. Deze staan genoemd in het rapport *Beton- en metselzand uit de Noordzee?* (PIA Subwerkgroep Zeezand, 2004).

technische aspecten

- de technieken die ingezet worden resp. beschikbaar zijn voor eventuele diepe winning;
- het type baggerschepen (denk eventueel aan de nieuwste types jumbo-trailers, pijpleidingen e.d.).

Stel, op grond van de effecten, een meest milieuvriendelijk alternatief samen.

4.4 Toetsingskader zandwinning

De startnotitie beschrijft het toetsingskader waarmee de alternatieven vergeleken gaan worden en bevat per milieuthema beschouwingen. Specifiek voor het onderdeel zandwinning zijn er twee aanvullingen nodig.

4.4.1 Ruimtebeslag

In de startnotitie wordt een indicatie gegeven van het areaal zeebodem dat verstoord wordt door bepaalde dieptes van zandwinning. Voor het ruimtebeslag is echter geen rekening gehouden met de natuurlijke hellingshoek van een zandtalud onder water. Naarmate een zandwinput een steeds grotere diepte zal krijgen, zal de invloed van het talud op het ruimtebeslag relatief toenemen. De weergave in de startnotitie (gebaseerd op te winnen volumes) kan dus slechts als indicatief worden gezien voor het ruimtebeslag op de zeebodem en dient in het MER aangepast te worden.

4.4.2 Ecologie

Beoordeel of binnen het zoekgebied van de PKB+ (de 30 kilometer zone) voldoende zand gewonnen kan worden met de garantie dat significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten. Indien dat niet gegarandeerd kan worden, dan moet (deels) buiten dit zoekgebied gezocht worden naar zandwinlocaties.

Besteed daarnaast aandacht aan de beschermingsformule van het SGR voor de EHS.

Geef aan of het oorspronkelijke ecologische bodemsysteem in de winputten zich kan herstellen en hoeveel tijd dit gaat vergen. Hierbij is naast de herkolonisatie van soorten ook de leeftijdsopbouw van de betrokken populaties een maatstaf. Is herkolonisatie niet of slechts deels aan de orde, geef dan aan welke nieuwe ecologische condities hier kunnen ontstaan en binnen welke tijdsschaal.

Geef ook aan welke ecologische effecten te verwachten zijn door vertroebeling. Bereken de factor waarmee de vertroebeling toeneemt en omvang van het gebied dat hierdoor wordt beïnvloed. Speciale aandacht verdienen de (tijdelijke) effecten op slibtransporten in de Nederlandse kustzone, inclusief mogelijke veranderingen in de slibtoevoer richting Waddenzee.

Geef aan in hoeverre fasering en tussentijdse monitoring van de zandwinningseffecten kunnen leiden tot bijsturing.

5. INTERACTIE EN GECOMBINEERDE EFFECTEN

5.1 Nulmeting

Omdat een landaanleg van de beoogde omvang langs de Noordzeekust nog niet eerder is gerealiseerd en ook de zandwinning van een ongekeerde omvang is, bestaat er nog veel onzekerheid omtrent de te verwachten effecten. Om monitoring – gevolgd door eventuele bijsturing – objectief en effectief te laten zijn, is eerst een nulmeting vereist.

Presenteer in het MER de nulmeting van de huidige situatie in het beïnvloedingsgebied van het voornemen. Relevante aspecten die in ieder geval aan de orde dienen te komen zijn de slibhuishouding, de bodemfauna en de aanwezigheid van vogels.

Gelet op het grote effect en belang van mogelijke veranderingen van de slibhuishouding rond de MV2 is het wenselijk om op zo kort mogelijke termijn te starten met een meting van de nulsituatie van het kuststelsel en de mate van nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van de gehanteerde slibtransportmodellen.

5.2 Capaciteit en nautische veiligheid tijdens de aanleg

In de startnotitie maken capaciteit (aangegeven als ‘nautische toegankelijkheid van het havengebied vanaf zee’) en nautische veiligheid deel uit van het milieuthema *Kust en zee*. Dit thema is echter van een andere orde en moet derhalve in het MER als een speciaal milieuthema *Capaciteit en nautische veiligheid* behandeld worden.

In de periode waarin de zandtransporten van zandwingebieden naar de MV2 zijn voorzien (de aanlegfase) leiden extra scheepvaartbewegingen tot extra druk op vaarroutes en/of op de nautische veiligheid. Een onzekere factor is wellicht hoe baggeren, transport van zand en aanlanding van zand gestalte krijgen. Mogelijk wordt dit pas bij de aanbesteding duidelijk.

In het MER dienen de effecten van extra baggerwerkzaamheden en scheepvaartverkeer in vaarroutes en/of ankerplaatsen op de nautische veiligheid aangegeven te worden. Beschrijf daartoe in het MER achtereenvolgens:

1. de wijze van aanvoer van het ophoogzand. Geef aan of dit gebeurt met baggerschepen (welke types en volumes) en welke routes deze zouden kunnen volgen (door de verlengde Yangtzehaven dan wel ‘buitenlangs’), dan wel of een pijpleiding wordt aangelegd, of een combinatie van beide. Kies eventueel enkele scenario’s die de bandbreedte afdekken van een toekomstige aanbesteding;
2. de operationele veiligheidsmaatregelen die getroffen worden;
3. de risico’s voor de reguliere scheepvaart (uit te splitsen in: zandwingebieden, aanloop naar de haven, van havenmonding naar de huidige Maasvlakte), als ook voor de baggerschepen (uit te splitsen naar: winning en transits).

6. LEEMTEN IN INFORMATIE, MONITORING EN EVALUATIE

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die in de verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

De minister van Verkeer en Waterstaat moet bij de beslissing over de concessie voor de landaanleg en over de winning van ophoogzand aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de in het MER voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen.

In geval van gefaseerde ontwikkeling van landaanleg resp. zandwinning is het voor de hand liggend om in ieder geval een ijkmoment te kiezen op het tijdstip waarop besloten wordt de tweede fase aan te leggen. Het is zinvol om al in het MER een aanzet tot een dergelijk evaluatieprogramma te geven.

7. OVERIGE PUNTEN

7.1 Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Hanteer een eenduidige schaal en oriëntatie van kaarten met een consistent geografisch coördinatenstelsel.

7.2 Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de aanpak en fasering van de landaanleg;
- het tempo en locaties voor de zandwinning;
- de effecten op morfologie, ecologie (o.a. Habitatrictlijn en SGR) en nautische veiligheid;
- de mate waarin gecombineerde winning van beton- en metselzand is gerealiseerd;
- de vergelijking van alternatieven met de referentie (te weten de autonome ontwikkeling zonder MV2);

- de argumenten voor de selectie van het MMA voor landaanleg resp. zandwinning;
- belangrijke leemten in kennis;
- de relatie met monitoring en mogelijke bijsturingmogelijkheden, alsmede een evaluatieprogramma.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Aanleg Maasvlakte 2

(bijlagen 1 t/m 5)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 31 augustus 2004 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Rijkswaterstaat

Voorzitter van de Commissie voor de
Milieueffectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen :	1 SEP. 2004
nummer	
dossier	1450-01
kopie naar :	Uw/Hl fw

Contactpersoon
mw. drs. J.M.A. Arts
Datum
31 AUG. 2004
Ons kenmerk
TX/2004.9015
Onderwerp
Startnotitie m.e.r. Aanleg Maasvlakte 2.

Doorkiesnummer
010 402 62 25
Bijlage(n)
Uw kenmerk

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik u de startnotitie m.e.r. Aanleg Maasvlakte 2 toe. Deze startnotitie, die op 26 augustus 2004 gepubliceerd is, markeert de aanvang van de m.e.r.-procedure voor de landaanwinning en de zandwinning voor de Maasvlakte 2. Hoewel het twee m.e.r.-plichtige activiteiten betreft, wordt een milieueffectrapport gemaakt. De twee activiteiten zijn namelijk van elkaar afhankelijk en vinden plaats in de nabijheid van elkaar op de Noordzee. De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de verlening van de concessie voor landaanwinning (op grond van de Wet op de Droogmakerijen en Indijkingen) en de ontgrondingvergunning voor de zandwinning (op grond van de Ontgrondingenwet).

Ik verzoek u advies uit te brengen conform artikel 7.14 van de Wet Milieubeheer voor 1 november 2004. Extra exemplaren van de startnotitie zullen u door Rijkswaterstaat Directie Zuid-Holland toegezonden worden.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT,
namens deze,
DE HOOFDINGENIEUR-DIRECTEUR,

drs. F.J.P. Heuer.

Directie Zuid-Holland
Postadres Postbus 556, 3000 AN Rotterdam
Bezoekadres Boompjes 200

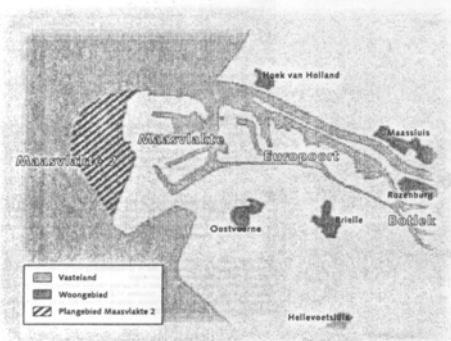
Telefoon 010 402 62 00
Fax (010) 404 79 27
E-mail J.M.A.arts@dzh.rws.minvenw.nl

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 163 d.d. 26 augustus 2004

Inspraak Startnotitie MER Aanleg Maasvlakte 2

Gedurende de periode van 27 augustus tot en met 23 september 2004 ligt de Startnotitie milieu-effectrapportage (MER) Aanleg Maasvlakte 2 ter inzage. Deze Startnotitie is de aankondiging van de MER-procedure voor de landaanwinning en de zandwinning voor Maasvlakte 2. De Startnotitie doorloopt een inspraakprocedure overeenkomstig de Algemene wet bestuursrecht en de Wet milieubeheer. Naar aanleiding van deze Startnotitie MER kunnen opmerkingen worden gemaakt ten behoeve van de richtlijnen van het te maken milieu-effectrapport. Het gaat hierbij om wensen ten aanzien van de te onderzoeken oplossingen en effecten.

Voor de bestemming van Maasvlakte 2 wordt een afzonderlijke MER-procedure gevolgd. De Startnotitie MER Bestemming Maasvlakte 2 wordt tegelijkertijd met de Startnotitie Aanleg Maasvlakte 2 in de inspraak gebracht. Zie de advertentie elders in deze krant.

Wat is er al gebeurd?

Reeds eerder is voor Maasvlakte 2 een Planologische Kernbeslissing (PKB)-'plus' procedure doorlopen, samen met een milieu-effectrapportage. De 'plus' betekent dat de PKB op uitvoering is gericht. Er zijn concrete beleidsbeslissingen in opgenomen. Deze stellen kaders en/of geven richting aan de te nemen vervolgbesluiten. Met het laatste deel van de PKB-'plus', dat in september 2003 is verschenen, is onder meer de uitvoering van Maasvlakte 2 (de landaanwinning) ruimtelijk mogelijk gemaakt door het kabinet.

Waarom?

Met de inrichting van de landaanwinning als bedrijventerrein kan de Rotterdamse vraag naar ruimte voor haven- en industriële activiteiten naar verwachting tot 2033 worden opgevangen. Met deze Startnotitie wordt formeel het voornemen kenbaar gemaakt om de procedures te starten. Het MER (milieu-effectrapport) is bedoeld om de milieu-effecten van het voornemen (en de alternatieven en varianten daarvoor) inzichtelijk te maken.

Waar gaat deze Startnotitie over?

Met deze Startnotitie wordt formeel het voornemen kenbaar gemaakt om de procedures te starten voor verlening van de concessie voor een landaanwinning van netto 1.000 hectare uitgeefbaar terrein (bruto ruimtebeslag circa 2.000 hectare) aansluitend aan de huidige Maasvlakte en de vergunning voor de winning van circa 300 miljoen m³ zand uit de Noordzee. Hoewel het hier om twee MER-plichtige activiteiten gaat, wordt er één milieu-effectrapport (MER) voor gemaakt.

Doorsteekalternatief

In het besluitvormingsproces van de PKB-'plus' heeft een 'referentie-ontwerp' (in twee varianten) als voorbeeld gediend. Na verdere studie en een positief advies van de Europese Commissie is dit uitmondend in een keuze voor het zogenaamde 'Doorsteekalternatief'. Dit alternatief wordt in de startnotitie omschreven en is de inzet van het Havenbedrijf Rotterdam N.V. voor de nu te volgen procedures.

Waar kunt u de stukken inzien?

Van 27 augustus tot en met 23 september 2004 kunt u de Startnotitie MER Aanleg Maasvlakte 2 gedurende de reguliere openingstijden inzien op de volgende locaties:

- Gemeentehuizen van Albrandswaard, Berkel en Rodenrijs, Bleswijk, Brielle, Goedereede, 's Gravensande (gem. Westland), Maassluis, Monster (gem. Westland), Naaldwijk (gem. Westland), Rozenburg (Zh), Schiedam, Schouwen-Duiveland, Spijkenisse, Vlaardingen en Westvoorne;
- Deelgemeentehuizen van Hoek van Holland en Hoogvliet en Wijksecretarie Pernis;
- (Hoof)vestiging van de openbare bibliotheken in Albrandswaard, Berkel en Rodenrijs, Bleswijk, Brielle, Hoogvliet, Maassluis, Naaldwijk, Oostvoorne, Rockanje, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Schouwen-Duiveland, Spijkenisse, Vlaardingen, Vlissingen;
- Stadsregio Rotterdam en City Informaticentrum in Rotterdam;
- Provinciehuys Zuid-Holland in Den Haag;
- Rijkswaterstaat Directies Zeeland (Middelburg), Zuid-Holland (Rotterdam) en Noordzee (Rijswijk);
- Bibliotheken van de Ministeries van Verkeer en Waterstaat, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Financiën, Economische Zaken en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, alle in Den Haag.

Hoe kunt u inspreken?

U kunt zowel schriftelijk als mondeling op de Startnotitie MER Aanleg Maasvlakte 2 reageren. Uw schriftelijke inspraakreactie dient u uiterlijk 23 september 2004 te sturen naar:

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat Startnotitie MER Aanleg Maasvlakte 2
Postbus 30316
2500 GH Den Haag

Indien u van de gelegenheid gebruik wilt maken mondeling te reageren wordt u verzocht dit vóór 10 september 2004 aan het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, telefoon 070 351 9603 kenbaar te maken voor het maken van een afspraak.

Uw inspraakreactie kunt u ook via internet versturen: www.inspraakpunt.nl.

Indien u dat wenst, kunt u verzoeken om vertrouwelijke behandeling van uw persoonlijke gegevens.

Wat gebeurt er met uw reactie?

Het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat bundelt alle reacties en stuurt deze onder andere naar de Minister van Verkeer en Waterstaat. Mede op basis van de inspraak en het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage stelt de Minister de richtlijnen voor het MER Aanleg Maasvlakte 2 vast.

Zo spoedig mogelijk na afloop van de inspraaktermijn kunt u de ontvangen reacties inzien op dezelfde locaties waar de Startnotitie MER Aanleg Tweede Maasvlakte ter inzage ligt.

Nadere informatie

Meer informatie over de Startnotitie kunt u krijgen tijdens enkele informatie-avonden. Deze door het Havenbedrijf Rotterdam N.V. georganiseerde avonden vinden plaats op:

- dinsdag 7 september van 18.30 uur tot 21.30 uur in Hotel 't Wagen van Marion, Zeeweg 60 te Oostvoorne;
- donderdag 9 september van 18.30 uur tot 21.30 uur in Wijkgebouw de Hoeksteet, Mercatorweg 50 te Hoek van Holland;
- woensdag 15 september van 18.30 uur tot 21.30 uur in het Gemeentehuis van Schouwen-Duiveland, Laan van Sint Hilare 2 te Zierikzee;
- donderdag 16 september van 18.30 uur tot 21.30 uur in Verenigingsgebouw Dorpstlenden, Dorpstlenden 4 te Ouddorp.

Voor het aanvragen van de Startnotitie MER Aanleg Maasvlakte 2 en/of het verkrijgen van meer informatie over de inhoud van de rapporten, kunt u schriftelijk contact opnemen met Rijkswaterstaat, Directie Noordzee, t.a.v. de heer A. Stolk, Postbus 5807, 2280 HV Rijswijk, mailadres: a.stolk@dnz.nws.minverw.nl of per telefoon 070 336 6787.

U kunt de documenten ook downloaden via www.maasvlakte2.com

Voor inlichtingen over de inspraakprocedure kunt u zich wenden tot het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, telefoon 070 351 9603.

 Inspraakpunt
Verkeer en Waterstaat

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Bevoegd gezag: Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Besluit: concessieverlening landaanleg en ontgrondingenvergunning

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C13, C16.2

Activiteit: Aanleg van Maasvlakte 2 en winning van het benodigde ophoogzand op de Noordzee.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 23 augustus 2004

richtlijnenadvies uitgebracht: 22 oktober 2004

Bijzonderheden: Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. heeft het voornemen om het bestaande havengebied uit te breiden met in totaal 1.000 hectare uitgeefbaar industrieterrein (1800 tot 2000 hectare bruto) op de Maasvlakte 2 (MV2). De minister van Verkeer en Waterstaat moet een besluit nemen over de concessie voor de landaanleg en over de winning van ophoogzand. Ter ondersteuning van besluitvorming hierover wordt de procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Daarnaast is tegelijkertijd de m.e.r.-procedure opgestart voor het bestemmingsplan voor het nieuwe haven- en industriegebied op MV2 (projectnummer: 1451).

Het richtlijnenadvies merkt de volgende onderwerpen aan als hoofdpunten:

- Van de landaanleg dienen in het MER de morfologische effecten op de kust en op de slibhuishouding per fase van aanleg aangegeven te worden.
- Voor de zandwinning dienen logische sets van locaties ontwikkeld te worden. Hiervoor geldt als harde eis dat er geen significante gevolgen mogen optreden op Natura 2000-gebieden (Habitat- en Vogelrichtlijn). Eventuele gecombineerde winning van beton- en metselzand dient in het MER behandeld te worden.
- De capaciteit voor de scheepvaart en de nautische veiligheid tijdens de aanlegfase (waarbij transport van zand plaatsvindt) dienen aan de orde te komen in het MER. Een toekomstige aanbesteding moet vallen binnen de bandbreedte van aanvoeropties voor het ophoogzand.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. N.M.J.A. Dankers

prof.dr. P. Hoekstra

ir. J.H. de Jong

drs. R.H.D. Lambeck

drs. R.W. van Oostrum

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep:

ir. F.D. Dotinga

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20040826	Ing. J. van der Veen IWE	Delft	20040924
2.	20040830	Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	20040924
3.	20040909	Natuur- en Recreatieschap Haringvliet	Schiedam	20040924
4.	20040909	Nederlandse Gasunie	Groningen	20040924
5.	20040910	mw. ing. S.M. Dekker-Steehouwer	Ouddorp	20040924
6.	20040917	Stichting Rijnmond ULV	Tinte	20040924
7.	20040914	Gemeente Westland	Naaldwijk	20040924
8.	20041013	Provincie Zuid-Holland (PPC)	Den Haag	20040924
9.	20040817	Hoogheemraadschap van Delfland	Delft	20040924
10.	20040920	Stichting Het Zuid-Hollands Landschap	Rotterdam	20040924
11.	20040920	Combinatie Zeezand Haringvliet	Sliedrecht	20040924
12.	20040922	Lindenbergh Advocaten namens Stichting Surfbelangen Maasvlakte	Rotterdam	20040924
13.	20040921	Koninklijke Schuttevaer	Rotterdam	20040924
14.	20040922	Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied	Brielle	20040924
15.	20040921	AKD Prinsen van Wijmen, namens Perpetuem Progress International BV	Rotterdam	20040924
16.	20040920	E.ON Benelux	Rotterdam	20040924
17.	20040921	Stichting De Noordzee	Utrecht	20040924
18.	20040920	Stichting Natuur en Landschap Voorne Putten	Brielle	20040924
19.	20040921	Gemeente Goedereede	Goedereede	20040924
20.	20040921	Deelgemeente Hoek van Holland	Hoek van Holland	20040924
21.	20040923	Zuid-Hollandse Miliefederatie en Stichting Natuur en Milieu	Rotterdam/Utrecht	20040924
22.	20040922	Gemeente Schiedam	Schiedam	20040924
23.	20040920	Provincie Flevoland	Lelystad	20040924
24.	20040922	Mosselkwekerij In Open Zee	Rotterdam	20040924
25.	20040921	Productschap Vis	Rijswijk	20040924
26.	20040922	Bureau Delfstoffen	Nijmegen	20040924
27.	20040922	Vereniging Verontruste Burgers van Voorne	Oostvoorne	20040929
28.	20040915	Martin Epe		20040930
29.	20040920	Werkgroep Delta Noord	Strijen	20040930

BIJLAGE 5

Overzicht achtergronddocumenten

1. Projectorganisatie Maasvlakte 2, september 2004. *Van referentieontwerp naar Doorsteekalternatief.*
2. Gemeente Rotterdam, juli 2004. *Havenplan 2020.*
3. Gemeentewerken Rotterdam, 17 december 2003. *Doorsteekvariant MV2, Stromingsberekeningen Doorgetrokken Hartelkanaal.*
4. Gemeentewerken Rotterdam, 17 december 2003, *Doorsteekvariant MV2 Stromingsberekeningen Buitencontouren*
5. Expertisecentrum PMR, september 2003. *Landaanwinning, Integrale vergelijking binnenvaartontsluiting via verlengd Hartelkanaal en doorgetrokken Yangtzehaven.*
6. Expertisecentrum PMR, januari 2003. *Landaanwinning, Nautische bereikbaarheid en veiligheid.*
7. Witteveen & Bos, oktober 2003. *Verkeersstromen tussen achterland en havencomplex Maasvlakte 1+ Landaanwinning*
8. Europese Commissie, april 2003. *Advies inzake instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (Habitatrichtlijn) betreffende het verzoek van Nederland om advies en uitwisseling van informatie met de Europese Commissie in het kader van de Vogelrichtlijnen en de Habitatrichtlijn, met betrekking tot het 'Project Mainportontwikkeling Rotterdam'.*
9. Gemeente Rotterdam, brief van 13 oktober, kenmerk 04BSD17662. *Schriftelijke reactie op vragen van de Commissie m.e.r.*

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Aanleg Maasvlakte 2

Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. heeft het voornemen om het bestaande havengebied uit te breiden met in totaal 1.000 hectare uitgeefbaar industrieterrein (1800 tot 2000 hectare bruto) op de Maasvlakte 2 (MV2). De minister van Verkeer en Waterstaat moet een besluit nemen over de concessie voor de landaanleg en over de winning van ophoogzand. Daarnaast is tegelijkertijd de m.e.r.-procedure opgestart voor het bestemmingsplan voor het nieuwe haven- en industriegebied op MV2 (projectnummer: 1451).

ISBN 90-421-1388-X